

advertit Gaspar Loarte societatis Jesu, theologus, de Instructione confessariorum, cap. 24, ex quo hęc aliqua mutuati sumus: nam ex assiduâ, inquit, consuetudine sæpius eleemosynas dandi, paulatim habitus, et exercitatio liberalitatis nascitur, quâ studium avaritię disturbatur: quod tamen primâ ac secundâ vice, licet eleemosynę multò largiores essent, non efficeretur.

SECTIO XVIII.

De remediis quibus curandum usurę vitium.

§ I. Prænotamina.

1. Usurę peccatum eò periculosiùs hodiè à pluribus committitur, quò ejus malitia sub variorum contractuum pallio latens à pluribus ignoratur, sed ignorantia ut plurimum crassâ, aut etiam affectatâ, ideòque non excusante.
2. Quapropter oportet confessarium circa id genus peccati imprimis esse instructum, ut sciat palliatis usuris pallia detrahere, eorumque injustitiam pœnitentibus ignorantibus nudè ob oculos ponere, et apertè demonstrare.
3. Pro quo observandum 1° usuram (quæ rectè definitur, *lucrum ex mutuo immediatè proveniens*) aliam esse apertam, et aliam palliatam.
4. Observandum 2° apertam usuram esse, vi contractûs formalis mutui exigere vel recipere à mutuuario munus à manu, ab obsequio, vel à linguâ; aut etiam imponere ei quamcumque obligationem pretio æstimabilem. Quare usuram apertam committit, qui alteri mutuum dat

hoc pacto, ut officinam suam frequentet, remutuet in posterum; officium, vel beneficium conferat, justum debitum, vel actionem remittat, aut quamcumque aliam superabundantiam ultra sortem ab eo accipiat; licet etiam non exigeretur aliter quàm veluti ex benevolentia aut gratitudine debitâ, vel tanquàm munus gratuitum. Unde Innocentius XI meritò proscripsit hanc propositionem 24, inter 65: « Usura non est dùm ultra sortem aliquid exigitur tanquàm ex benevolentia et gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquàm ex justitia debitum. » Licet tamen auctarium aliquod à mutuuario ex merâ gratitudine et spontaneè oblatum accipere.

5. Observandum 3° usuram palliatam, quæ sub alterius contractûs apparenter liciti pallio latet, tunc committi quandò intervenit mutuum virtuale seu implicitum, ex quo lucrum reportatur. Dicitur autem intervenire mutuum virtuale sive implicitum, quando iniens contractum alterius nomine à mutuo, eodem modo se gerit in æstimatione morali, ac si reverà mutuum daret; ex. gr., qui merces suas creditò vendit pretio solvendo post annum, eodem modo se habet moraliter loquendo, ac si pretium istud in præsentì reciperet, et rursùs ei à quo recipit, pro anno mutuaret; et hinc ex communi theologorum sententiâ merces cariùs vendere quàm valent, quia pretium non nisi post annum salvendum est, per se loquendo injustum est et usurarium.

6. Observandum 4° plures alios esse contractus similes, sub quibus latere solet usura, quorum notitia necessaria est confessariis, et maximè mercatorum; tales sunt, ex. gr., contractus vulgè mohatra, puta cùm quis alteri mercem vendit pretio summo, ex. gr., 30 aureis, sed solvendis post annum, cum prætio pacto ut emptor mox eandem

mercem venditori revendat prætio infimo, ex. gr., 25 aureis statim numerandis.

7. Item contractus pignoris, quando fructus rei oppignoratæ ita cedunt mutuanti, ut non computentur in defalcationem sortis mutuatæ, dum hæc à mutuuario reditur.

8. Item contractus cambii, dum pro obligatione fictâ alio in loco solvendi pecunias aliquid ultra sortem accipitur.

9. Item contractus censûs, quando hic redimibilis est ex parte emptoris, sive dum emptor censûs facultatem retinet repetendi sortem, non computatis pensionibus receptis in diminutionem illius.

10. Item juxta opinionem veriore ac tutiorem, famosus contractus triplex, societatis, assecurationis sortis capitalis, et venditionis lucri incerti majoris pro lucro certo minori, si respectu ejusdem personæ eodem tempore pacto quodam in unum jungantur.

Ratio cur omnes hi recensiti contractus pallia usuræ censenda sint, hæc est, quod rem benè consideranti appareat in iisdem intervenire mutuuum virtuale sive implicitum, ex quo lucrum reportatur.

Observandum 5° usitatissimam hodiè usuræ speciem, apertam potius quàm palliatam, esse, quæ scedulis, quas obligationes passim ficto nomine vocant, continetur sub hâc aut simili formâ: « Ego Titius fateor me recepisse à Caio 100, eâ conditione ut post annum ei teneam reddere 103, pro quo me et omnia mea bona obligo. » Est enim talis contractus purum mutuuum, in quo mutuator se obligat ad non repetendam sortem ad certum tempus, nempe ad annum, et pro hâc obligatione recipit 3. Esse autem illicitum et usurarium pro simili obligatione aucta-

rium recipere patet ex eo quod Alexander VII hunc articulum proscripsit: « Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam usque ad certum tempus. »

Observandum 6° quoad tres titulos recipiendi auctarium ultra sortem mutuatam, nempe lucrum cessans, damnum emergens, et periculum sortis amittendæ, ut duo primi tituli subsistant, requiri ut mutuator in gratiam mutuatarii et ad ejus instantiam pecunias aliamve rem mutuo dederit, eo etiam præmonito de damno emersuro, vel lucro cessaturo; deinde quod auctarium non possit excedere compensationem damni aut lucri sperati.

Quare, si quis pecunias negotiationis aut alteri contractui lucrativo prius destinatas et expositas, deinceps negotiationi spontè subtrahat, mutuandas sub pactione auctarii, non tam in gratiam mutuatarii quàm suam, præferendo scilicet lucrum certum ex mutuo reportandum lucro incerto, quod ex negotiatione expectari posset, titulum lucri cessantis prætere nequit.

Circa tertium titulum, qui est periculum amittendæ sortis, nota 1° illud debere esse speciale et extraordinarium; aliàs enim, cum periculum vulgare et ordinarium sit omni mutuo annexum, si ratione illius licitum foret auctarium ultra sortem exigere vel recipere, peccatum usuræ ad spatia imaginaria ablegandum foret.

Nota 2° nequidem ob speciale et extraordinarium periculum amittendæ sortis semper licere aliquid ultra sortem exigere; neque enim id licet quando præfatum periculum oritur ex paupertate mutuatarii, ne contra charitatis ordinem nimium graventur pauperes, et divites eis mutuantibus fiant eorum sanguisugæ; imò potest paupertas aliquando esse tanta, ut divites teneantur eis subvenire, nedum

per mutuum gratuitum, sed etiam per liberalem eleemosynam.

Observandum 7° hanc esse differentiam inter simoniam et usuram, quòd, etsi simonia non possit esse venialis ob parvitatem materiæ, benè autem usura; sicut furtum, cuius species quædam est usura.

Postremò observandum pecunias, et quæcumque alia bona per usuram accepta restitutioni esse obnoxia cum omnibus fructibus realibus. Dico, *realibus*, quia merè industriales cedunt adhibenti industriam. Ita usurarius qui negotiationi impendit pecunias usurarias, lucrum negotiationis facit suum, sibi que justè retinet; nisi fortè mutuarius, à quo pecunias accepit, idem lucrum ex negotiatione repotàsset; tenetur enim usurarius mutuuario compensare omnia damna emergentia, ac etiam luca cessantia ex pecuniæ usurariæ carentiâ.

§ II. Assignantur remedia.

Primum remedium usurario præscribendum, sit, diligenti consideratione expendere quàm sit usura Deo exosa. Ezech. enim recensetur inter « detestanda crimina quæ quis fecerit, mortem orietur, et sanguis ejus erit in ipso; » quia scilicet est causa voluntaria *iniquitatis et mortis suæ*. Et psalmo 54, *de civitate impiâ*, in quâ varii generis peccata dominabantur, dicitur: » Et non deficit de plateis ejus usura et dolus. » In novo Testamento prohibetur, Luc. 6, Christo dicente: « Mutuum date, nihil inde sperantes, » ita ut illud *mutuum dare* sit quidem sæpiùs consilii (licèt interdùm sit præcepti) sed illud, *nihil inde*, seu nihil ex mutuo immediatè ultra sortem *sperantes*, sit præcepti. Et ita illam sententiam intellexerunt summi pon-

tifices Urbanus III, cap. *Consuluit*, tit. *de Usur.*; Alexander III, cap. *Quia in omnibus*, eod. tit.; et Leo X, in concilio Lateran., sess. 10: « Cùm Dominus noster, inquit, Lucâ evangelistâ attestante, aperto nos præcepto obstrinxerit, ne ex dato mutuo quidquam sperare debeamus. »

Secundum remedium porrò iis qui usuras palliatas exercent, maximè conveniens, imò prorsùs necessarium est ut confessarius detractis palliis latentem usuram prodatur apertèque demonstrat, ne ignorantiam veluti excusationem in peccatis suis prætexere valeant.

Tertium remedium sit diligenter inculcare, quòd injustitia usuraria, quam pœnitens speciosis aliorum contractuum apparenter licitorum palliis involvit minimè subterfugere possit oculos justissimi judicis Dei cuncta cernentis, qui et illam hujusmodi palliis exutam toti mundo in sempiternam usurarii confusionem aliquandò manifestabit. Sic declamabat olim doctor illuminatus, Taulerus noster, serm. 2, ad pop. vulg.: « Et id pro comperto habeatis, vos mercatores, id ad usuram pertinere coram Deo, dùm pecunias vestras permutatis, transcribitis, seu mutuo datis ad certum terminum; qui, ubi advenerit, scitis quid vobis lucri de singulis centum aureis, quasi pro vestro, ut vocatis, interesse, suppresso interim usuræ vocabulo, pendendum sit propter damnum quod ex mutuo fingitis vobis instare.... potestis quidem interim in hoc seculo vos et confessores vestri ista pallio quodam tegere et per falsa quædam commenta defendere; non tamen idcirco coram Deo justa erunt. At ubi ad æternitatem ventum fuerit, illuc omne auferetur velamen; et quidquid injustum fuerit, omnibus luce clariùs apparebit. »

Quartum remedium sit ut pœnitens usurarius sæpè co-

gitet plurimos modò ardere in inferno, et sine fine arsu-
ros, ob usuræ peccatum, nec se supplicium istud sempi-
ternum evasurum, nisi seriam de usuris suis pœnitentiam
agat, et ab iis deinceps absteat.

Postremò, cùm usuræ peccatum nasci soleat ex avari-
tiâ, eadem remedia quæ avaris etiam usurariis meritò
præscribuntur, ac præcipuè eleemosynarum elargitio, ut
ita exstirpatâ radice avaritiâ, funestus ejus fructus usura
veluti sponte suâ corruat pereatque.

SECTIO XIX.

De remediis adversus duritiem, sive immisericordiam erga pauperes
ac miseros, quæ est una ex avaritiæ filiabus.

Cùm procul dubio multi è Christianis cæteroquin in spe-
ciem saltem virtuosos, cum divite epulone æternum perituri
sint ob peccatum duritiei ac immisericordiæ erga miseros
et egenos, quibus de bonorum suorum temporalium abun-
dantiâ subvenire negligunt, prætexentes nescio quas ex-
cusationes; hinc omninò necesse est, ut confessarius circa
hoc vitium pœnitentes divites ac opulentos accuratè exa-
minet, et ubi eos eodem vitio laborare perspexerit, omni
studio conetur per convenientia remedia isti malo mederi.
Pro quo utile fuerit prænotare sequentia.

§ I. Prænotamina.

Nota 1° dari præceptum eleemosynæ obligans sub gra-
vi; quod apertè constat ex eo quòd, Matth. 25, condem-
nentur in judicio, qui eleemosynas non fecerunt; clarum
enim est neminem damnari, nisi ob transgressionem præ-

cepti graviter obligantis. Hinc Eccli. 4. dicitur: « Elce-
mosynam pauperis non defraudes, et oculos tuos non trans-
vertas à paupere. »

Neque præceptum hoc est positivum duntaxat, sed
etiam naturale; quia diligere proximum sicut seipsum,
atque ad eò in necessitate constituto succurrere est ju-
ris naturalis.

Nota 2° ut præceptum eleemosynæ obliget, requiri
duo: superfluum scilicet in dante, et necessarium in re-
cipiente. Triplex autem datur necessitas: communis, gra-
vis et extrema. Extrema dicitur quando est evidens mortis
periculum; unde non sola ea necessitas est extrema
quando aliquis jam nunc est ex inediâ spiritum emissurus;
sed etiam cùm indicia valdè probabilia apparent eò deven-
turum, nisi illi succuratur. Necessitas gravis sive urgens
dicitur quando mors non quidem valdè probabiliter immi-
net, probabiliter tamen conjecturâ timetur. Item quando
notabile aliquod damnum minus morte evidenter imminet
puta gravis morbus, aut amentia vel statûs subversio. Ne-
cessitas communis dicitur, quam pauperes communiter
patiuntur, qui sunt in statu et numero pauperum; ut qui
privatim vel publicè mendicant, aut de misericordiâ ho-
minum communiter vivunt. Item duplex datur superfluum:
naturæ et statûs. Superfluum naturæ est sine quo potest
quispiam sustentare se et suos, ut sunt parentes, uxor,
filii; non verò servi, qui magis ad decentiam statûs per-
tinent. Superfluum statûs dicitur illud sine quo potest
quispiam convenienter vivere secundum statum seu con-
ditionem suam.

Nota 3° quòd proximo in extremâ necessitate corporali
constituito teneamur succurrere de superfluis naturæ, etsi
necessariis ad decentiam statûs, quia contra ordinem cha-

ritatis est præferre decentiam statûs sui vitæ proximi. Item tenetur quisque de statu suo aliquid saltem remittere, ut proximo in necessitate gravi subveniat. Sic proximo gravi et periculoso morbo laboranti, vel frigore vehementer afflicto, ex charitate subvenire debes, si sine magno tui statûs detrimento possis subvenire. Idemque iudicium est si proximo evidenter imminet periculum famæ, et exigua statûs tui diminutione potes avertere. Ordo enim charitatis id planè videtur exigere.

De necessario autem naturæ nullus tenetur eleemosynam dare, nequidem in extremâ necessitate posito, quia nemo tenetur vitam suam vel suorum postponere vitæ alterius. Excipe casum dùm necessitatem extremam patiens, foret persona Ecclesiæ vel reipublicæ valdè necessaria.

Nota 4° quòd divites de superfluis statûs teneantur subvenire pauperibus communem etiam necessitatem patientibus, quales sunt qui ostiatim mendicare solent. Illud enim 1 Joan. 3 : « Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clausit viscera sua ab eo, quomodò charitas Dei manet in eo ? » De quâcumque necessitate dictum est. Sancti Patres quoque vehementi sermone urgent superflua esse eroganda pauperibus, non factâ ullâ mentione necessitatis gravis vel extremæ. S. Chrysost., hom. 34 ad pop. Antioch. : « Non ad hoc accepisti, ut in delicias absumeres; sed ut in eleemosynas erogares. Numquid enim tua possides? Res pauperum tibi sunt creditæ, sive ex laboribus justis, sive ex hæreditate paternâ possideas. » Basilius, hom. 6 : « Esurientis est panis, quem tu retines; nudi est vestis, quam in arcâ concludis, » S. Leo, serm. 5 de Collectâ : « Etiam terrenæ et corporeæ facultates ex Dei largitate proveniunt, ut meritò rationem eorum quæsiturus sis; non ma-

gis possidenda, quàm dispensanda commisit. » Denique S. August., in 47 : « Superflua divitum, inquit, necessaria sunt pauperum; res alienæ possidentur cùm superflua possidentur. » Superflua autem vocant sancti Patres res pauperum, quia ex præcepto charitatis debentur pauperibus, quæ, licèt sint sub dominio divitis, per exaggerationem quamdam dicunt sancti Patres esse alienas, ad inculcandum magis immisericordiæ gravitatem; et ita explicat S. Thomas, q. 32, a. 5, ad 2.

Nota 5° non teneri divites statim dare omnia superflua sua pauperibus, sed sufficere quod ex illis faciant eleemosynam tempore et loco, etiam in necessitatibus communibus; quòd si nihil omninò dent, aut tam modicum pro quantitate suæ substantiæ, ut si alii divites eundem modum servarent, pauperibus communibus deesset subsidium, non excusantur à mortali.

Nota 6° episcopis et pastoribus incumbere obligationem inquirendi pauperes, quibus beneficium eleemosynæ impendatur. Cùm enim illi sint patres spirituales, obligantur specialiter salutem suorum procurare, quæ sæpius propter egestatem impeditur. Sic apostolos maximè sollicitos fuisse ut fidelium pauperum necessitati succurrerent, ex epist. beati Pauli, et aliis scripturis manifestum est.

Nota 7° etsi alii divites non teneantur investigare domos pauperum, tamen dùm divitibus satis constat numerum graviter egentium pastoribus notorum, ipsis autem ignorantum aded excrescere, ut non possit ex communi ærario pauperum omnibus subveniri, teneri eos in commune pauperum ærarium aliquid conferre pro quantitate suæ substantiæ, ut eis subveniri possit: dictat enim charitas ac præcipit ut de superfluis necessitatem patienti succurratur modo convenienti. Modus autem ille quo id fit, con-

ferendo aliquid in commune ærarium pauperum, omninò conveniens apparet.

Postremò nota non satisfieri præcepto eleemosynæ, si re et spe egeno succurratur dando mutuuum, vel dilatâ solutione vendendo; quia eleemosyna, quam Scriptura præcipit, est donatio gratuita. Præstatur quidem mutuando aliqua gratia seu misericordia, sed non eleemosyna propriè dicta. Obligatio autem conditionalis in casu lautioris fortunæ, de quâ non est spes fundata, nimis sapit avaritiam, tollitque liberalitatem, quam sancti patres in eleemosynâ passim recognoscunt. Secùs est, quando quis non est re et spe pauper, ut sunt, v. g., illi qui in alienis terris, defectu cambiorum, sunt in gravi necessitate; aut illi qui quidem non habent bona, sed certam spem eorum habent

§ II. *Assignantur remedia.*

His prænotatis, remedia contra duritiam seu immisericordiam in pauperes assignanda sunt. Cùm verò multi opulenti ac divites soleant varios prætextus frivolos allegare, quibus ab obligatione præcepti eleemosynæ conantur sese eximere, primi remedii loco sit eorumdem prætextum solida refutatio per confessarium facienda. Itaque pœnitenti opulento, in pauperes immisericordi, alleganti:

1º Multa necessaria esse sustentandis filiis, filiabus, famulis, hospitibus; item ad convivia et donationes honestas; ut proinde vix plura habeat in bonis, quàm ad statum ejus necessarium sit; respondeat confessarius verbis sancti Aug., serm. 227 de Temp.: « Si nihil ampliùs habes in substantiâ tuâ, quàm tibi tuisque, in victu, vel in vestitu rationabili ac mediocri sufficit, sola tibi potest bona voluntas, » scilicet dandi eleemosynas, » sufficere; sed rogo

te, conscientiam tuam interroga, ne fortè aliquoties per ebrietatem, intemperantiam, convivia, lusum, etc., perdas quod per eleemosynam dare potueras, ne fortè delicias præparando, ornamenta ad luxum comparando, non habeas, quod pro remedio animæ tuæ possis pauperibus erogare. » Donationes honestas quot attinet, mirum est inter eas non recenseri eleemosynas, cùm homine christiano nulla alia sit dignior donatio.

Alleganti 2º parentes juxta dictum Apostoli debere *thesaurizare filiis suis*, adeòque posse superflua retinere, respondeat eundem Apostolum dixisse Timotheo, ut *divitibus hujus seculi præciperet facillè tribuere*, scilicet eleemosynas, quare oportet istud facere, et aliud non omittere. Thesaurizandum namque est filiis ad mensuram, et in congregandis opibus quæ destinantur hæredibus, servanda moderatio, ne occasione hæreditatis nimis amplè ipsis relictæ, detrectantes laborem studiorum, aut alterius honestæ artis exercitia, otio sese mancipient; et præterquam quòd sint Ecclesiæ et reipublicæ inutiles, in vitia plura, quæ otium comitari solent, præcipites agantur; atque ita contingat ut opes quæ stabiliendæ et ampliandæ familiæ destinabantur, justo Dei judicio in ipsius ruinam cedant.

Allegandi 3º licitum esse ad altiorem gradum aspirare, proinde posse quempiam servare id quod necessarium est ad statum suum vel consanguineorum mutandum et augendum; respondeat licitum quidem esse pro meritis et capacitate suâ ad altiorem statum ascendere, et ut similiter consanguinei cum eo ascendant procurare, atque eum in finem, modò ascensus ille probabilis sit, ex divitiis justè acquisitis aliqua absque peccato posse servari; verùm eâ semper subintellectâ conditione, ut propterea præcep-

tum eleemosynæ non violetur, adeoque ut interea succurratur pauperibus extremâ vel gravi necessitate laborantibus, et alii communem necessitatem patientes non ita deserantur, ut si alii divites similiter facerent deesset illis sufficiens subsidium, conformiter ad ea quæ prius annotata sunt. Hæc enim charitatis obligatio tabulis cordis nostri indelebili caractere impressa, semper præferri debet; maximèque propterea cavendum, ne ambitio et avaritia quiquam imponant, et mentiatur iniquitas sibi.

Alleganti 4° ea quæ in præsentibus sunt superflua, in futurum fortè sibi suisque posse esse necessaria, et hæc ratione non esse pauperibus eroganda; respondeat quòd non oporteat considerare omnem casum, qui potest accidere in futurum: « Hoc enim esset de crastino cogitare, » quod Dominus prohibet, Matth. 6, juxta sanctum Thomam, 2-2, q. 32, a. 12: « Sed, inquit, debet judicari necessarium vel superfluum secundum ea quæ probabiliter et ut in pluribus occurrunt. » Unde, non obstantibus omnibus prætextibus allegatis, quibus divites onus dandi eleemosynas à se excutere student, meritò Innocentius XI proscripsit hanc assertionem: « Vix in secularibus invenies, etiam in regibus, superfluum statui; et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluis statui.

Denique pro absurdo inferenti plures divites damnandos, si doctrina tradita subsistat, quia nempe plures inveniuntur, qui superflua non elargiuntur in pauperes; respondeatur mirum esse id pro verissimo, dicens: « Dives difficilè intrabit in regnum cælorum, et facilius est camelum per foramen acis transire, quàm divitem intrare in regnum cælorum. »

Secundum remedium sit ut pœnitens dives, qui hacten-

nus immisericors fuit erga pauperes, frequenter cogitet Deum, qui Pater est omnium, non velle ut alii sint ita divites, ut abundant superfluis; alii ita pauperes, ut careant necessariis; sed velle alios esse divites, alios pauperes, ut illi per misericordiam, isti per patientiam salutem consequantur. « Cur tu dives, ille pauper? ait Basilus, homil. 6: Profectò non aliam ob causam, nisi ut tu benignitatis ac fidelis administrationis mercedem accipias, ille verò patientiæ maximis præmiis honoretur. »

Tertium remedium sit attentè considerare pauperes, præsertim fideles, Christi membra esse, in quibus proinde ipse Christus juxta dicta sanctorum Patrum veluti caput mysticum necessitatem patitur, adeò ut eleemosynæ quæ pauperibus erogantur, ipsi Christo censeantur conferri, quod, Matth. 25, testatur his verbis: « Amen dico vobis, quamdiù fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. » Unde etiam, cùm S. Martinus Turonensis episcopus, adhuc miles existens et catechumenus, Ambiani pauperi nudo Christi nomine eleemosynam petenti, partem chlamidis dedisset, sequenti nocte Christus illâ vestis parte indutus ei apparuit hanc emittens vocem: « Martinus catechumenus hæc me veste contexit. »

Quartum remedium sit attentâ consideratione sæpè expendere amplissimas promissiones, quibus Spiritus sanctus in Scripturis saeris divitum corda excitat ad misericordiam in pauperes exhibendam. Ex gr., psalmo 40: « Beatus qui intelligit super egenum et pauperem; in die malâ liberabit eum Dominus. » Matth. 5: « Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur; » Matth. 10: « Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ..., non perdet mercedem suam. »

Item serio recogitare horrendissimas comminationes

quibus idem Spiritus sanctus in Scripturis sacris passim terrere solet divites immisericordes; ex gr., Proverb. 21 : « Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, ipse clamabit et non exaudietur. » Eccles. 3 : « Cor durum habebit malè in novissimo. » Jacobi c. 2 : « Judicium sine misericordiâ illi qui non fecit misericordiam. »

Denique nihil efficacius esse potest ad duritiam et immisericordiam divitum erga miseros et egenos corrigendam, imò penitèns auferendam quàm seria consideratio integri connexi verborum Christi judicis, Matth. 25 : « Tunc dicet rex his qui à dextris ejus erunt : Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum, etc. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc. Tunc respondebunt ei justi dicentes : Domine, quando te vidimus esurientem, et pavimus te, etc.? Et respondens rex, dicet illis : Amen dico vobis, quamdiù fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet et his qui à sinistris erunt : Discedite à me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo, etc. Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, etc. Tunc respondebunt ei et ipsi, dicentes : Domine, quandò te vidimus esurientem... et non ministravimus tibi? Tunc respondebit illis, dicens : Amen dico vobis, quamdiù non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt illi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam. » Certè quovis adamante durior esse oportet animum, qui hisce Filii Dei promissis non emollitur, nec terroribus flectitur; nec aliud ei præsidium restat, quàm ut humili ac ferventi oratione interioris gratiæ auxilium à Spiritu sancto indesinenter expostulet, quæ omnis cordis in pauperes durities penitèns auferatur.

SECTIO XX.

De remediis quibus curari debet peccatum acediæ, ejusque filia torpor.

§ I. Prænotamina.

Nota primò acediam inter septem peccata capitalia ultimo loco numerari solitam, vitium esse charitati oppositum. Est enim acedia, « tristitia de bono divino, aggravans animum, ut nihil circa istud agere libeat. » Itaque ambæ pro objecto habent bonum divinum, sed contrario motu, quia charitas circa bonum divinum fervet, et acedia circa illud torpescit et friget. Unde vocatur *acedia*, quasi *acidia*, ut nota quidam modernus, quia quæ sunt acida sunt frigida.

Nota secundò rectè colligi acediam esse in individuo peccatum mortale, quando præ tædio opera ad salutem necessaria necessitate mediæ vel præcepti, vel non inchoantur, vel inchoata prætermittuntur.

Nota tertio hoc vitium plures habere filias, quæ sunt « desperatio, pusillanimitas, torpor, rancor, malitia, evagatio circa illicita; » quia enim nullus absque delectatione diù esse potest, quisque fugit tristitiam, et consequenter causas ejus; bona autem spiritualia circa quæ tristatur is qui acediâ laborat, sunt finis, et ea quæ sunt ad finem; fuga autem finis fit per *desperationem*; fuga verò bonorum quæ sunt ad finem, quantum ad ardua, quæ subsunt consiliis, fit per *pusillanimitatem*. Quantum autem ad ea quæ pertinent ad communem justitiam, fit per *torporem* qui est circa præcepta. Itemque qui fugit tristitiam impugnat *contristantia*, et consequenter homines qui